

"Службени лист СРЈ", 3/2002, прва измена "Службени лист СРЈ", 5/2003. године, друга измена "Службени гласник РС" 43/2004

ЗАКОН О ПЛАТНОМ ПРОМЕТУ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се послови платног промета, као и права и обавезе банке и клијента.

Послови платног промета у смислу овог закона обављају се у динарима.

Члан 2.

Поједини појмови у смислу овог закона имају следећа значења:

- 1) Клијент означава физичко или правно лице које има рачун код банке, укључујући и банку и друге субјекте који, у складу са законом, имају рачуне код Народне банке Србије;
- 2) Правно лице означава предузећа, јавне институције и друге облике организовања, чије је оснивање регистровао надлежни орган или је основано законом;
- 3) Физичко лице означава лице које обавља делатност ради стицања добити и друго физичко лице;
- 4) Динар означава новчану јединицу Републике Србије;
- 6) Новчаним средствима означавају се готов новац и депозити који се држе на рачунима код банака;
- 7) Рачун означава текући, жиро и други рачун, укључујући и рачун за извршење једне трансакције плаћања, отворен на основу уговора између клијента и банке;
- 8) Обрачунски рачун означава рачун банке, као и рачуне других субјеката који се воде у Народној банци Србије, преко кога се врше плаћања и обрачунавају међубанкарска, односно међусобна плаћања;
- 9) Покрићем на рачуну означава се довољан износ расположивих средстава и састоји се од салда претходног банкарског дана, средстава доспелих на рачун у току банкарског дана и уплата у току тог дана, умањен за плаћања извршена у току тог банкарског дана, за исплате и предвиђене банкарске тарифе, до момента утврђивања покрића, али не означава средства евидентирана као привремени кредит на рачуну;
- 10) Банка означава:
 - а) *правно лице* које је основано као банка и које послове обавља према закону којим се уређују банке и друге финансијске организације,

в) *Народну банку Србије,*

11) Иницијална банка означава банку која прима први налог за плаћање којим се иницира трансакција плаћања.

12) Пријемна банка означава сваку банку која прими налог за плаћање пошиљаоца;

13) Одредишна банка означава банку идентификовану у налогу за плаћање, у којој се извршава плаћање кориснику–повериоцу у трансферу одобрења, односно банку у којој је рачун дужника у трансферу задужења и која у трансакцији плаћања прима последњи налог за плаћање. У трансферу одобрења одредишна банка је банка повериоца, а у трансферу задужења – банка дужника;

14) Банка посредник означава пријемну банку која није ни иницијална, ни одредишна банка;

15) Банкарски дан означава део дана у коме је банка отворена за пријем, обраду и пренос налога за плаћање и других обавештења која се односе на трансакције плаћања;

16) Датум валуте означава банкарски дан на који је потребно извршити налог за плаћање, према инструкцијама пошиљаоца;

17) Дужник означава физичко или правно лице које врши плаћање у трансакцији плаћања;

18) Поверилац означава физичко или правно лице које прима уплату у трансакцији плаћања;

19) Пошиљалац означава физичко или правно лице које налог за плаћање даје пријемној банци;

20) Налогодавац означава пошиљалац првог налога за плаћање којим се иницира трансакција плаћања. У трансферу одобрења налогодавац је дужник, а у трансферу задужења – поверилац;

21) Прималац означава правно или физичко лице чија банка треба да прими последњи налог за плаћање у трансакцији плаћања. У трансферу одобрења прималац је поверилац, а у трансферу задужења – дужник;

22) Налог за плаћање означава безусловну инструкцију дату банци да изврши плаћање или наплати одређени износ новца с назначеног рачуна;

23) Електронским се означава начин преноса налога за плаћање и других података у трансакцији плаћања – телекомуникацијски или физичком испоруком трака, дискета и сличних носилаца података;

24) Извршење означава спровођење инструкција садржаних у налогу за плаћање – издавањем пријемној банци одговарајућег налога за плаћање;

25) Трансакција плаћања означава пренос повериоцу новчаних средстава с рачуна дужника, или на рачун повериоца. У трансакцији плаћања дужник и поверилац могу бити различита физичка или правна лица, или исто физичко или правно лице;

26) Клиринг означава размену и обраду међубанкарских налога за плаћање – ради обрачуна билатералних или мултилатералних нето износа које свака банка дугује, или које се свакој банци дугују за поравнање налога за плаћање укључених у сваки клириншки круг;

27) Обрачун означава извршавање налога за плаћање и међубанкарских плаћања;

28) Уговор означава споразум закључен између банке и клијента, којим се регулишу отварање и вођење рачуна, као и права и обавезе уговорних страна.

II. РАЧУНИ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПЛАТНОГ ПРОМЕТА

Динарски рачуни

Члан 3.

Правна лица и физичка лица која обављају делатност дужни су да за плаћање у динарима отворе текући рачун у банци, да воде средства на том рачуну и врше плаћања преко тог рачуна, у складу са овим законом и уговором о отварању и вођењу тог рачуна закљученим с банком.

Физичка лица која не обављају делатност могу имати код банке рачуне за плаћање у динарима.

Правна и физичка лица могу имати више од једног рачуна у једној банци и рачуне у више банака.

Народна банка Србије прописује услове и начин отварања, вођења и гашења рачуна код банке, план рачуна за обављање платног промета код банке, као и јединствену структуру за идентификацију и класификацију рачуна код банке, у складу са овим и законом којим се уређује наплата јавних прихода.

Народна банка Србије прописује услове и начин плаћања у готовом новцу у динарима за правна лица и за физичка лица која обављају делатност.

III. ТРАНСАКЦИЈЕ ПЛАЋАЊА

Трансфери одобрења и задужења

Члан 4.

Трансакција плаћања може бити трансфер одобрења или трансфер задужења.

Трансакцију плаћања иницира налогодавац – подношењем банци налога да изврши ту трансакцију.

Трансфер одобрења је трансакција плаћања коју иницира дужник, који налог за плаћање издаје својој банци и даје јој инструкцију за трансфер средстава с његовог рачуна повериоцу, или на рачун повериоца.

Трансфер задужења је трансакција плаћања коју иницира поверилац, на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које дужник даје својој банци и свом повериоцу. У трансферу задужења поверилац банци дужника даје инструкцију да наплати средства с рачуна дужника.

Интерни и међубанкарски трансфери

Члан 5.

У трансакцији плаћања, рачуни дужника и повериоца могу бити у истој банци или у две различите банке.

Интерни трансфер је пренос средстава између дужника и повериоца када су њихови рачуни у истој банци.

Међубанкарски трансфер је пренос средстава између дужника и повериоца када су њихови рачуни у различитим банкама.

Трансакција плаћања се врши тако што банка дужника задужује рачун дужника, а банка повериоца или одобрава средства на рачун повериоца или му та средства на други начин ставља на располагање (готовина и др.), у складу са инструкцијама налогодавца.

За сваки међубанкарски налог за плаћање у међубанкарском трансферу, банка пошиљалац врши обрачун с банком примаоцем, у складу с чланом 15. овог закона.

Учесници у трансакцији плаћања

Члан 6.

Учесници у интерном трансферу су налогодавац, банка у улози иницијалне и одредишне банке, и прималац.

Учесници у међубанкарском трансферу су налогодавац, иницијална банка, одредишна банка и прималац, а могу бити укључене и једна или више посредничких банака.

У трансферу одобрења налогодавац је дужник, иницијална банка је банка дужника, одредишна банка је банка повериоца, а прималац је поверилац.

У трансферу задужења налогодавац је поверилац, иницијална, односно одредишна банка је банка дужника, а прималац је дужник.

У међубанкарском трансферу банка може, осим за клијента, плаћања вршити у своје име и за свој рачун.

Када иницијална банка обрачун не врши директно са одредишном банком, трансакција плаћања се обавља преко бар једне посредничке банке.

Када Народна банка Србије трансакције плаћања обавља с рачуна који се води код Народне банке Србије или на тај рачун, одредбе овог закона које се односе на банке односе се и на Народну банку Србије.

Овлашћење примаоца–дужника у трансферу задужења

Члан 7.

Прималац–дужник у трансферу задужења не може опозвати своје овлашћење дато налогодавцу–повериоцу.

Банка дужника одбиће налог за плаћање пошиљалоца само у случају смрти дужника или губитка његове пословне способности, у случају стечаја или ликвидације правног лица - дужника, односно у случају ограничења овлашћења физичког или правног лица, у складу са законом.

IV. НАЛОЗИ ЗА ПЛАЋАЊЕ

Закони који се примењују на трансакције плаћања

Члан 8.

Налог за плаћање може да пошаље или прими банка, или организациони део банке са седиштем у Републици Србији.

На налог за плаћање из става 1. овог члана примењују се одредбе овог и других закона.

Облик налога за плаћање

Члан 9.

Налог за плаћање може бити у писаној форми, електронски или усмен. Усмени налог за плаћање банка и клијент морају претходно предвидети уговором о отварању и вођењу рачуна.

Налог за плаћање мора да садржи податке о издаваоцу и примаоцу налога и њиховим банкама, податке о износу, као и друге прописане податке.

Пријемна банка неће извршити налог за плаћање који не садржи све прописане податке из става 2. овог члана и ако постоји неусклађеност података који онемогућавају извршење налога.

Пријемна банка неће бити одговорна ако налог за плаћање изврши према броју рачуна а нема сазнање да број тог рачуна није тачан.

Налози за плаћање испостављају се на јединственим инструментима платног промета, чији облик, садржину и начин коришћења прописује Народна банка Србије, а начин коришћења инструмената платног промета код уплате јавних прихода као и податке који се уносе у те инструменте, Народна банка Србије прописује на предлог министарства надлежног за послове финансија.

Банка ће вратити подносиоцу налог за плаћање који није испостављен у складу с прописом из става 5. овог члана.

Трансакције плаћања и налози за плаћање

Члан 10.

Трансакцију плаћања иницира налогодавац – издавањем иницијалној банци налога за плаћање.

У интерном трансферу издаје се само један налог за плаћање.

У међубанкарском трансферу издају се најмање два налога за плаћање. У том трансферу пријемна банка која није одредишна банка и која извршава налог за плаћање пошиљаоца, издаје одговарајући налог за плаћање другој пријемној банци, а последњи налог за плаћање шаље одредишној банци. У међубанкарском трансферу, сваким налогом

за плаћање дају се инструкције пријемној банци да трансакцију плаћања изврши у складу са инструкцијама у налогу за плаћање издаваоца.

Обавезе пријемне банке

Члан 11.

У трансферу одобрења, пријемна банка је дужна да изврши налог за плаћање који је издао пошилалац ако он има покриће на рачуну, осим ако није друкчије уговорено.

У трансферу задужења, банка дужника обавезна је да изврши налог за плаћање који је издао поверилац само ако јој се поднесе доспела хартија од вредности, меница или овлашћење које је дужник дао повериоцу и којим га је овластио да прими средства.

Банка повериоца преноси средства на рачун повериоца после извршења трансфера задужења.

Банка из става 3. овог члана може пренети средства на рачун повериоца и пре извршења трансфера задужења – ако одобри кредит повериоцу. Одобрени кредит је привремен и његова средства могу бити сторнирана ако трансфер задужења не буде извршен.

Пријемна банка је обавезна да изврши налог за плаћање:

- који је правилно попуњен, ауторизован и аутентичан;
- који правилно идентификује одредишну банку и примаоца.

Пријемна банка која одбије да изврши налог за плаћање дужна је да о томе одмах обавести пошилалоца.

Пријемна банка је дужна да изврши налог за плаћање у току банкарског дана у коме га је примила, или на датум валуте ако је тај датум назначен на налогу за плаћање, зависно од тога који је датум каснији.

Пријемна банка може утврдити време до кога ће се сматрати да су налози примљени тог банкарског дана, али које није дуже од времена које утврди Народна банка Србије.

Пријемна банка је обавезна да приликом пријема и извршавања налога за плаћање примењује одредбе овог закона и прописа донетих на основу тог закона.

Пријемна банка је дужна да послује ажурно и у доброј намери, у складу са општим банкарским стандардима, да помаже клијентима да трансакције плаћања обаве на задовољавајући начин, да поштује принцип тајности и делује у најбољем интересу свог пошилалоца.

Редослед извршења налога за плаћање

Члан 12.

Иницијална банка у трансферу одобрења и одредишна банка у трансферу задужења, које у току банкарског дана приме више од једног налога за плаћање или друге правне инструкције за повлачење средстава с неког рачуна – налоге за плаћање извршавају према датуму доспећа, редоследу пријема и прописаном редоследу из члана 47. овог закона.

Отказивање и повлачење налога за плаћање

Члан 14.

Пошиљалац, или друго овлашћено лице у име пошиљаоца, може отказати налог за плаћање – достављањем пријемној банци ауторизованог и аутентичног, односно ауторизованог или аутентичног налога за отказивање, у време и на начин који омогућавају да се отказивање иницира пре извршења инструкција пошиљаоца садржаних у том налогу, под условом да пријемна банка није извршила инструкције пошиљаоца садржане у налогу за плаћање.

Налог за отказивање даје се пријемној банци у писаној форми или електронски и у њему мора бити идентификован налог за плаћање који се отказује.

Налог за плаћање који пријемна банка није извршила сматра се повученим:

- 1) истеком трећег банкарског дана од дана кад је пријемна банка примила налог, или од датума валуте, зависно од тога који је датум каснији;
- 2) када пријемна банка сазна о смрти пошиљаоца – физичког лица, или о губитку његове пословне способности, односно сазна о стечају или ликвидацији правног лица, или ограничењу овлашћења физичког или правног лица, у складу са законом;
- 4) доношењем коначног решења о одузимању пријемној банци дозволе за рад или решења о ликвидацији, односно стечају пријемне банке.

Отказивање или повлачење налога за плаћање из овог члана не може се вршити после извршења трансакције плаћања.

*Међубанкарски обрачун***Члан 15.**

На обрачунским рачунима банака код Народне банке Србије, као и на рачунима других субјеката које, у складу са законом води Народна банка Србије, обрачун налога за плаћања врши се у складу с прописом о обрачуну и клирингу и о функционисању обрачунских рачуна, који доноси Народна банка Србије;

Време извршења обрачуна у смислу става 1. овог члана јесте време када се заврши обрачун у Народној банци Србије.

V. АГЕНТ, ОДНОСНО ПРОЦЕСОР – ТРЕЋА СТРАНА**Члан 16.**

Банка може ангажовати агента, односно процесора – трећу страну (у даљем тексту: агент) за обављање одређених послова платног промета.

Народна банка Србије утврђује послове из става 1. овог члана које агент може да обавља у име банке и прописује услове које агент мора да испуњава за обављање тих послова.

*Одговорност банке за рад агента***Члан 18.**

Банка је одговорна за односе са агентом.

Банка је одговорна за све поступке агента и за сваки његов пропуст.

VI. ИЗВРШАВАЊЕ ТРАНСФЕРА ОДОБРЕЊА И ИЗВРШАВАЊЕ ОБАВЕЗА

Извршавање трансфера одобрења

Члан 20.

Трансфер одобрења се сматра извршеним када се изврши плаћање одредишној банци.

У интерном трансферу одобрења плаћање је извршено када банка задужи рачун налогодавца износом из налога за плаћање.

У међубанкарском трансферу одобрења плаћање је извршено одредишној банци када се изврши међубанкарски обрачун, који укључује и налог за плаћање банке пошиљаоца.

Плаћање примаоцу

Члан 21.

После извршења трансфера одобрења, одредишна банка је одговорна примаоцу за износ из налога за плаћање који је примила и дужна је да одмах одобри тај износ.

Плаћање примаоцу се врши одобравањем његовог рачуна, најкасније наредног банкарског дана после дана извршења трансфера одобрења.

Посебна правила

Члан 22.

Ако прималац нема отворен рачун у одредишној банци, или је рачун примаоца угашен или се у налогу за плаћање који је одредишна банка примила рачун примаоца не може идентификовати, одредишна банка је дужна да тако примљена средства врати банци пошиљаоца одмах, а најкасније наредног банкарског дана.

Банка пошиљаоца је дужна да средства из става 1. овог члана пренесе на рачун пошиљаоца одмах, а најкасније наредног банкарског дана.

VII. ИЗВРШАВАЊЕ ТРАНСФЕРА ЗАДУЖЕЊА И ИЗВРШАВАЊЕ ОБАВЕЗА

Извршавање трансфера задужења

Члан 23.

Трансфер задужења је извршен када одредишна банка задужи рачун примаоца–дужника, у складу са инструкцијама у налогу за плаћања који је примила.

Банка из става 1. овог члана може одбити налог за плаћање и обавезна је да о томе одмах обавести пошиљаоца – повериоца, али не касније од наредног банкарског дана.

Одредишна банка која одбије налог за плаћање одговара примаоцу – дужнику за погрешно одбијање налога за плаћање.

Погрешним одбијањем налога за плаћање сматра се одбијање и поред тога:

- 1) што је одредишна банка обавештена да је прималац–дужник дао овлашћење за трансфер задужења;
- 2) што је у одредишној банци извршена адекватна идентификација назива и броја рачуна примаоца–дужника;
- 3) што прималац–дужник има покриће на рачуну.

Плаћање налогодавцу

Члан 24.

После извршења трансфера задужења, одредишна банка и свака пријемна банка која прима плаћање од своје пријемне банке – свог пошиљаоца, одговорна је свом пошиљаоцу за износ из налога за плаћање, а свако такво плаћање мора се извршити најкасније наредног банкарског дана после дана настанка обавезе.

После пријема средстава на свој рачун, иницијална банка се задужује према налогодавцу за износ из налога за плаћање тог налогодавца, а привремени кредит, ако га је банка одобрила налогодавцу, постаје коначан. Иницијална банка није дужна да налогодавцу пренесе средства док се коначно не одобри њен рачун. Пренос средстава пре завршетка трансфера задужења сматра се привременим, ако није друкчије договорено.

ОДГОВОРНОСТ, НАКНАДА ШТЕТЕ И ПОВРАЋАЈ СРЕДСТАВА

*Одговорност за налоге за плаћање издате у складу с прописом и
одговорност за отказивање налога*

Члан 25.

Лице које се идентификује као пошиљалац или лице које поступа по његовом овлашћењу, одговорно је за налог за плаћање или за отказивање ако је пријемна банка верификовала тај налог користећи поступак комерцијално разумног обезбеђења.

Ако је пријемна банка налог за плаћање верификовала на начин из става 1. овог члана, лице које је идентификовано као пошиљалац није одговорно ако докаже да није издало налог за плаћање, односно отказивање, да налог није издат по његовом овлашћењу и да при том није повредило поступак заштите.

Народна банка Србије прописује начин и поступак утврђивања аутентичности пошиљаоца, начин и поступак идентификације података у налогу за плаћање и њихову заштиту, као и поступак за утврђивање комерцијално разумног обезбеђења.

Одговорност пошиљаоца

Члан 26.

Пошиљалац је обавезан да у трансферу одобрења пријемној банци накнади штету коју она може имати у правилном извршењу инструкција пошиљаоца садржаних у налогу за

плаћање – у висини износа из налога за плаћање, трошкова извршења тог налога, камате и других стварних трошкова.

У трансферу задужења сваки пошиљалац гарантује пријемној банци да је то његов налог за плаћање, да је издат на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења дужника и да је свако овлашћење веродостојно и аутентично.

Ослобађање од обавезе и повраћај средстава налогодавцу у трансферу одобрења

Члан 27.

Када трансфер одобрења није извршен, налогодавац нема обавезу према иницијалној банци али има право на повраћај средстава – у висини у којој је његов рачун задужен, ради извршења налога за плаћање који је издао.

У случају из става 1. овог члана, налогодавац има право да од иницијалне банке накнади и трошкове извршења налога, камату на износ који му је враћен на рачун и стварне трошкове.

Иницијална и посредничка банка које су извршавале инструкцију налогодавца али трансфер одобрења није извршен – ослобађају се обавезе према пријемној банци, и имају и у односу на пријемну и у односу на одредишну банку која није извршила трансакцију плаћања иста права као и налогодавац из ст. 1. и 2. овог члана.

Право на повраћај износа, трошкова извршења налога, камате и стварних трошкова из овог члана остварује се без обзира на одговорност сваког учесника у трансакцији плаћања.

Одговорност за губитак

Члан 28.

У случају да је при извршењу инструкција из налога за плаћање савесног пошиљалоца поступила с крајњом непажњом, или је свог пошиљалоца пропустила да обавести о одбијању да изврши инструкцију из налога за плаћање, пријемна банка је одговорна за повраћај износа из тог налога (ако су средства плаћена), као и за штету која је због тога настала (провизија, камата и стварна штета).

Када је с крајњом непажњом поступала нека друга банка, осим иницијалне банке, налогодавац има право на накнаду штете – било од иницијалне банке, било од банке која је поступала с крајњом непажњом. У том је случају одговорна она банка која је поступала с крајњом непажњом, а ако су обе поступале с крајњом непажњом – утврђује се одговорност сваке од њих.

Одговорност због кашњења у извршавању налога

Члан 29.

Пријемна банка је одговорна за камату на износ из налога за плаћање због кашњења у извршавању тог налога.

Налогодавац накнаду камате може да захтева или од иницијалне банке, или од пријемне банке која је проузроковала кашњење.

Прималац камату може да захтева или од одредишне банке, или од пријемне банке која је проузроковала кашњење.

Пријемна банка која је проузроковала кашњење у извршењу налога за плаћање одговорна је или иницијалној банци, или одредишној банци која је платила камату – у висини те камате.

Погрешно извршавање трансфера одобрења

Члан 30.

Када је трансфер одобрења извршен, али не у складу са инструкцијама из налога за плаћање, примењује се следеће:

1) када износ плаћен примаоцу прелази износ из налога за плаћање налогодавца или када банка грешком налог за плаћање изврши више пута, банка примаоца, на основу доказа банке која је грешком извршила налог у износу већем од износа који је назначен у налогу који је она примила или је грешком налог за плаћање извршила више пута, дужна је да таква средства врати (као повраћај) налогодавцу из налога за плаћање;

2) када је износ исплаћен примаоцу мањи од износа из налога за плаћање налогодавца, банка која је дозначила мањи износ дужна је да плати разлику, али има право да тај износ накнади (рефундира) од налогодавца;

3) када је плаћање извршено неком другом примаоцу а не оном који је назначен у налогу за плаћање налогодавца, сматра се да трансфер одобрења није извршен. Банка која је начинила грешку мора поступити према инструкцији из налога за плаћање, а банка код које је прималац коме је извршено плаћање, а који није назначен у налогу за плаћање налогодавца (погрешан прималац) – дужна је да на основу доказа банке која је начинила грешку, примљена средства врати (као повраћај) налогодавцу из налога за плаћање.

Прималац коме су дозначена средства у смислу става 1. тач. 1) и 3) овог члана (туђа средства на рачуну) не сме располагати тако добијеним средствима.

Члан 31.

Повраћај средстава из налога за плаћање прописан у чл. 27, 28. и 30. овог закона (као туђа средства на рачуну) има приоритет у односу на сва друга плаћања с рачуна с ког се врши повраћај.

IX. РАЧУНИ КОД БАНКЕ

Уплате и исплате средстава, плаћања и депозити

Члан 32.

Клијенти који имају рачуне код банака у смислу овог закона платни промет обављају преносом средстава, уплатом и исплатом.

Клијент може подићи средства с рачуна или извршити плаћање – на основу налога, и то у висини покрића на рачуну.

Исплате у динарима с рачуна правних лица и физичких лица која обављају делатност и плаћања тих лица готовим новцем у динарима, врше се у складу с прописима које доноси Народна банка Србије.

Правна лица и физичка лица која обављају делатност дужна су да динаре примљене у готовом по било ком основу уплате код банке истог дана, а најкасније наредног радног дана.

Клијент не може располагати средствима с рачуна чије је извршење изузето законом, судском одлуком или одлуком другог надлежног органа.

Уобичајена пажња

Члан 33.

При извршавању налога за плаћање банка поступа са уобичајеном пажњом.

Клијент поступа са уобичајеном пажњом да би спречио фалсификовање, неовлашћено издавање и мењање налога за плаћање и обезбедио да налози за плаћање буду јасни и недвосмислени.

Ако са уобичајеном пажњом поступи и при тумачењу двосмислених налога за плаћање, банка може извршити налог за плаћање делујући с добром вољом и без знања да ради супротно стварној вољи пошиљаоца.

Извештај о стању на рачуну

Члан 34.

Банка је обавезна да клијенту достави извештај о свим променама на рачуну од последњег извештаја, с коначним салдом, у року који је предвиђен уговором о отварању и вођењу рачуна, али не дужем од рока који утврди Народна банка Србије.

Клијент мора да води рачуна о извештајима добијеним од банке и да их прегледа, и мора обавестити банку о сваком неслагању или оспоравању дуговања, односно потраживања. Банка ће свако такво неслагање, односно оспоравање или дуговање испитати, обезбедиће релевантне информације које су јој на располагању и тамо где су подаци усклађени и одређени – извршиће потребна усаглашавања и корекције на рачуну.

Тајност

Члан 35.

Банка је обавезна да поштује тајност рачуна и да информације о рачуну даје само клијенту, осим ако је овим или другим законом друкчије прописано, или на основу непосредног овлашћења клијента.

Тајношћу рачуна из става 1. овог члана сматрају се подаци о стању и промету средстава на рачуну, као и други подаци за које је другим законом утврђено да су тајни.

Изузетно од става 1. овог члана, банка је обавезна да податке о стању и промету средстава на рачуну клијента и друге податке у вези с тим даје по налогу суда, пореског или другог надлежног органа.

Уговор о отварању и вођењу рачуна и измене уговора

Члан 36.

Међусобна права и обавезе банке и клијента уређују се уговором о отварању и вођењу рачуна код банке.

Народна банка Србије прописује основне елементе уговора из става 1. овог члана.

Одредбе уговора из става 1. овог члана не могу бити у супротности са одредбама овог закона.

Уговором из става 1. овог члана не могу се умањити права и обавезе утврђени овим законом, али се могу увећати под условом да се не умањују права трећег лица.

Банка може да мења одредбе уговора из овог члана само ако претходно о томе обавести клијента, и то најмање 30 дана пре ступања на снагу тих измена.

Наплата накнаде за услуге платног промета

Члан 37.

За обављање послова платног промета у смислу овог закона, банка може наплаћивати од клијента накнаду – провизију за услуге, у складу са пословном политиком банке и уговором закљученим са клијентом.

Послови платног промета које обављају банке

Члан 39.

Народна банка Србије обавља следеће послове платног промета:

- 1) води жиро, обрачунске и друге рачуне банака из члана 2. став 1. тачка 10. овог закона, као и рачуне других субјеката у складу са законом којим је прописано да се ти рачуни воде код Народне банке Србије;
- 2) врши међубанкарски клиринг и обрачун;
- 3) управља токовима готовине, обезбеђује смештај, чување и дистрибуцију готовог новца, прима уплате, извршава исплате и обавља благајничко-трезорске послове;
- 5) прати ликвидност банака, даје налоге и предузима мере ради одржавања дневне ликвидности банака;
- 6) врши међубанкарски обрачун чекова по текућим рачунима грађана и обрачун платних картица;
- 7) успоставља, одржава и администрира информатичку инфраструктуру за обављање платног промета Републике Србије;
- 8) стара се о развоју и унапређењу платног промета;
- 9) унапређује и организује платне клириншке и обрачунске системе и учествује у тим системима;
- 10) пружа услуге банкама код пријема и слања налога за плаћање за њихове клијенте, као и налога за клиринг и обрачун међубанкарских плаћања, укључујући и плаћања чеком, платном картицом и другим инструментима плаћања;
- 11) на основу података из евиденција о извршеним плаћањима које јој достављају банке и података из евиденција које она води – обједињује податке о промету и стању рачуна у платном промету према јединственом плану рачуна, а обрађује и друге податке у складу са законом;
- 12) доноси прописе којима уређује начин обављања послова платног промета, укључујући и електронски начин обављања тог промета, проверу аутентичности подносиоца и електронског налога за плаћање, одговорност за исправност електронског налога, тачност преноса и остале елементе заштите, и доноси прописе којима уређује начин обављања послова из овог члана;
- 13) обавља послове контроле платног промета код банака на основу Закона о Народној банци Србије и закона којим се уређује пословање банака;
- 14) обавља и друге послове платног промета у складу са овим и другим законом.

Народна банка Србије има дискреционо право да обављање послова из става 1. тачка 2. овог члана који се односе на међубанкарски клиринг, као и послова из тачке 6. овог члана, пренесе на друго правно лице.

Народна банка Србије прописује врсту, начин и рокове достављања података из става 1. тачка 11. овог члана, као и начин вршења контроле из тачке 13. тог става.

Члан 40.

Банке из члана 2. тачка 10. одредба под а) овог закона обављају следеће послове платног промета:

- 1) воде рачуне правних лица и физичких лица која обављају делатност, извршавају интерне и међубанкарске трансакције плаћања с тих рачуна и на те рачуне;
- 2) воде рачуне физичких лица која не обављају делатност, извршавају интерне и међубанкарске трансакције плаћања с тих рачуна и на те рачуне;
- 3) учествују, за рачуне које воде, у међубанкарском клирингу и обрачуну извршених плаћања;
- 4) утврђују за сваког клијента дневни промет и о томе их посебно обавештавају;
- 5) примају од физичких лица уплате у корист рачуна који се воде у другој банци;
- 6) примају уплате у корист рачуна физичких лица који се воде у тој банци;
- 7) обављају готовинска плаћања;
- 8) обављају благајничко-трезорске послове и обезбеђују смештај и чување готовог новца;
- 9) примају и наплаћују чекове;
- 10) организују издавање платних картица и плаћање платним картицама и другим инструментима плаћања;
- 11) обављају и друге послове платног промета у складу са овим и другим законом.

Достављање података у платном промету

Члан 44.

Правна лица и физичка лица која обављају делатност дужна су да о статусним и другим променама које се региструју код суда, односно другог надлежног органа обавесте банку код које имају отворен рачун, у року од три дана од дана добијања решења о упису те промене код суда, односно другог надлежног органа.

Члан 45.

Банке су дужне да Народној банци Србије доставе податке који идентификују клијента и рачуне клијената по називу и броју одмах после отварања, односно гашења тих рачуна, као и податке из евиденција о извршеном платном промету према јединственом плану рачуна, као и друге податке – у роковима које пропише Народна банка Србије.

Народна банка Србије води јединствени регистар рачуна банака, правних лица и физичких лица која обављају делатност.

Регистар рачуна из става 2. овог члана је јавна књига и подаци из тог регистра су јавни, осим података за које је другим законом утврђено да су тајни.

Облици плаћања

Члан 46.

Правна лица и физичка лица која обављају делатност могу међусобне новчане обавезе измиривати непосредно, преносом хартија од вредности.

Правна лица и физичка лица која обављају делатност могу међусобне новчане обавезе измиривати и уговарањем промене поверилаца, односно дужника у одређеном облигационом односу (асигнација, цесија и др.), пребијањем (компензација) и на други начин, у складу са законом.

Изузетно од става 2. овог члана, правна лица и физичка лица која обављају делатност не могу измиривати обавезе по основу асигнације и цесије ако као асигнанти (упутиоци потраживања), односно цеденти (уступиоци потраживања) имају неизмирене обавезе евидентиране код банке у моменту плаћања, осим за плаћања по основу исплата зарада и накнада трошкова (за долазак на рад и одлазак с рада и за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству), као и по основу других примања (отпремнина при одласку у пензију, солидарна помоћ и помоћ у случају смрти запосленог или члана његове уже породице) и новчаних накнада из социјалног програма за запослене којима престаје радни однос у процесу реструктурирања предузећа и припреме за приватизацију, стечаја и ликвидације.

Обавезе измирене на начин из ст. 1, 2. и 3. овог члана евидентирају се преко рачуна код банке, најмање једанпут месечно, по правилу крајем месеца.

Плаћање међусобних обавеза и потраживања из ст. 1. и 2. овог члана врши се као трансакција плаћања између учесника.

XI. ПРИНУДНА НАПЛАТА С РАЧУНА КЛИЈЕНТА

Члан 47.

Принудна наплата с рачуна клијента врши се са свих рачуна клијента код банака на којима он има средства, и врши се на основу:

- 1) извршних решења пореских, царинских и других надлежних органа – према времену пријема;
- 2) извршних судских решења, других извршних наслова, законских овлашћења – према времену пријема;
- 3) налога поверилаца на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу – према времену пријема.

Принудна наплата се врши према редоследу из става 1. овог члана.

Повраћај средстава утврђен у члану 31. овог закона има приоритет у односу на наплату на основу налога из става 1. овог члана.

Члан 48.

Принудну наплату врши орган, односно организација за принудну наплату основана посебним законом (у даљем тексту: организација за принудну наплату).

Организација за принудну наплату основе за принудну наплату из члана 47. став 1. тач. 1. и 2. овог закона прима од њихових издавалаца.

После пријема основа из става 2. овог члана, организација за принудну наплату одмах налаже банци која је означена као прва у том основу да изврши налог за принудну наплату са свих динарских рачуна дужника код те банке.

Ако на рачунима дужника код те банке нема средстава за извршење налога за принудну наплату или их нема довољно, организација за принудну наплату налаже свим банкама да

блокирају све динарске и девизне рачуне тог дужника, да му не отварају нове рачуне и да јој одмах доставе податке о стању средстава на рачунима тог дужника.

После пријема обавештења од банака о стању средстава на дужниковим рачунима из става 4. овог члана, организација за принудну наплату налаже свим банкама код којих дужник има отворене динарске рачуне да се налог за принудну наплату изврши са тих рачуна, и то сразмерно стању средстава на тим рачунима, а ако на динарским рачунима нема средстава за извршење налога за принудну наплату или их нема довољно – извршење се налаже свим банкама код којих дужник има отворене девизне рачуне, и то сразмерно стању средстава на тим рачунима.

Под средствима за извршење налога за принудну наплату подразумевају се динарска средства која се као депозит по виђењу воде на динарским рачунима код банке, као и динарска противвредност девизних средстава код банке, осим средстава чије је извршење изузето законом, судском одлуком или одлуком другог надлежног органа – средства која се воде на посебном рачуну (донације и хуманитарна помоћ, животно осигурање, приходи од приватизације, средства за формирање робних резерви, средства самодоприноса, судски депозити и средства буџета за исплату премија, субвенција и регреса).

Ако дужник има орочена средства код банке, банка је дужна да, после истека уговора о орочавању средстава, и та средства користи за извршавање налога за принудну наплату – у ком случају не може продужавати уговор о орочавању тих средстава.

Средства на рачуну код банке блокирана на основу налога организације за принудну наплату, не могу се користити за плаћања дужника нити за принудну наплату по другом основу, осим за извршење обавезе дужника због које су блокирана.

О коначном извршењу налога за принудну наплату, организација за принудну наплату обавештава банке ради деблокаде средстава дужника на његовим рачунима код тих банака.

Основи и налози за принудну наплату евидентирају се и извршавају према времену пријема код организације за принудну наплату.

Члан 49.

Налози из члана 47. став 1. тачка 3) овог закона извршавају се са рачуна дужника код банке наведене у тим налозима.

Ако на рачуну из става 1. овог члана нема средстава за извршење налога из тог става или их нема довољно, банка из тог става доспеле хартије од вредности, менице или овлашћења на основу којих су повериоци испоставили налоге, као и податке из тих налога одмах доставља организацији за принудну наплату, ради спровођења извршења с рачуна дужника код осталих банака на којима дужник има средства на рачуну на начин предвиђен у члану 48. ст. од 4. до 10. овог закона.

XIA. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 49а

Одредбе овог закона које се односе на банке, осим одредаба чл. 16, 36, 39. и 40. тог закона, односе се и на друге субјекте чији се рачуни, у складу са законом воде код Народне банке Србије.

Члан 49б

Контролу обављања платног промета у смислу овог закона код правних лица и физичких лица која обављају делатност врши министарство надлежно за послове финансија.

Министар надлежан за послове финансија прописује начин вршења контроле из става 1. овог члана.

Члан 49в

Предузећа ПТТ саобраћаја обављају, у смислу овог закона, следеће послове платног промета:

- 1) примају уплате од физичких лица у корист рачуна који се воде код банке и врше исплате тим лицима;
- 2) примају уплате дневног пазара за рачун клијената банака;
- 3) примају и наплаћују чекове по текућим рачунима грађана.

Друге финансијске организације основане према закону којим се уређују банке и друге финансијске организације за обављање послова платног промета отварају рачун код банке.

XII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Привредни преступи

Члан 50.

Новчаном казном од 300.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ правно лице:

- 1) ако не отвори текући рачун у банци за плаћање у динарима, или не води средства на том рачуну или не врши плаћања преко тог рачуна у складу са овим законом и уговором о отварању и вођењу тог рачуна закљученим са банком (члан 3. став 1);
 - 1а) ако не поступи у складу са чланом 30. став 2. овог закона;
- 2) ако динаре примљене у готовом по било ком основу не уплате код банке истог дана, а најкасније наредног радног дана (члан 32. став 3);
- 3) ако не води рачуна о извештајима добијеним од банке и не прегледа их, или не обавести банку о сваком неслагању или оспоравању дуговања, односно потраживања (члан 34. став 2);
- 4) ако о статусним и другим променама које се региструју код суда, односно другог надлежног органа не обавести банку код које има отворен рачун, у року од три дана од дана добијања решења о упису те промене код суда, односно другог надлежног органа (члан 44);
- 5) ако измири обавезе по основу асигнације и цесије а као асигнант (упутилац потраживања), односно цедент (уступилац потраживања) има неизмирене обавезе евидентиране код банке у моменту плаћања, осим за намене утврђене у члану 46. став 3 овог закона (члан 46. став 3);
- 6) ако средства на рачуну код банке блокирана на основу налога организације за принудну наплату користи за плаћање дужника или за принудну наплату по другом основу (члан 48. став 8).
- 7) ако не поступа у складу са прописом донетим на основу члана 49б став 2. овог закона;

За радње из става 1. овог члана казниће се за привредни преступ и одговорно лице у правном лицу – новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Члан 51.

Новчаном казном од 300.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ банка:

- 1) ако не одбије налог за плаћање у случају из члана 7. став 2. овог закона (члан 7. став 2);
 - 1а) ако не поступа у складу са чланом 9. ст. 3. и 6. овог закона;
- 2) ако не изврши налог за плаћање који је издао пошиљалац ако он има покриће на рачуну, осим ако није друкчије уговорено (члан 11. став 1);
- 3) ако не поступи у складу са чланом 11. ст. 2. и 3. овог закона;
- 4) ако не изврши налог за плаћање који је правилно попуњен, ауторизован и аутентичан и који правилно идентификује одредишну банку и примаоца или о томе одмах не обавести пошиљалоца (члан 11. ст. 5. и 6);
 - 5) ако налог за плаћање не изврши у року из члана 11. став 7. овог закона;
 - 6) ако приликом пријема и извршавања налога за плаћање не примењује одредбе овог закона или прописа донетих на основу тог закона (члан 11. став 9);
 - 7) ако не послује ажурно и у доброј намери, у складу са општим банкарским стандардима, или ако не помаже клијентима да трансакције плаћања обаве на задовољавајући начин, или не поштује принцип тајности или не делује у најбољем интересу свог пошиљалоца (члан 11. став 10);
 - 7а) ако закључи уговор са правним лицем које не испуњава услове, односно не обавља послове у складу са прописом донетим на основу члана 16. став 2. овог закона, односно ако, као агент, не обавља послове платног промета у складу са тим прописом;
 - 8) ако, после извршења трансфера одобрења, примаоцу одмах не одобри износ из налога за плаћање који је примила (члан 21. став 1);
 - 9а) ако не поступи у складу са чланом 22. ст. 1. и 2. овог закона;
 - 10) ако пошиљалоца не обавести о одбијању налога, или га не обавести најкасније наредног банкарског дана (члан 23. став. 2);
 - 11) ако, после извршења трансфера задужења, не изврши плаћање из члана 24. став 1. овог закона најкасније наредног банкарског дана после дана настанка обавезе (члан 24. став 1);
 - 11а) ако не поступа у складу са чланом 30. став 1. овог закона;
 - 14) ако клијенту не достави извештај о свим променама на рачуну од последњег извештаја, с коначним салдом, у року који је предвиђен уговором о отварању и вођењу рачуна, али не дужем од рока који утврди Народна банка Србије (члан 34. став 1);
 - 15) ако не поштује тајност рачуна (члан 35. став1);
 - 16) ако податке о стању средстава на рачуну клијента и друге податке у вези с тим не да по налогу суда, пореског или другог надлежног органа (члан 35. став 3);
 - 17) ако податке из члана 45. став 1. овог закона Народној банци Србије не достави у роковима које она пропише (члан 45. став 1);
 - 18) ако не поступа у складу са чланом 48. ст. од 3 до 10. овог закона и прописима донетим на основу члана 57. став 3. тог закона;
 - 19) ако не поступа у складу са чланом 49. став 2. овог закона.

За радње из става 1. овог члана казниће се за привредни преступ и одговорно лице у банци – новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара.

Прекршаји

Члан 53.

Новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара казниће се за прекршај физичко лице које обавља делатност:

- 1) ако не отвори текући рачун у банци за плаћање у динарима, или не води средства на том рачуну или не врши плаћања преко тог рачуна у складу са овим законом и уговором о отварању и вођењу рачуна закљученим са банком (члан 3. став 1);
 - 1а) ако не поступи у складу са чланом 30. став 2. овог закона;

2) ако динаре примљене у готовом по било ком основу не уплати код банке истог дана, а најкасније наредног радног дана (члан 32. став 3);

3) ако не води рачуна о извештајима добијеним од банке и не прегледа их, и не обавести банку о сваком неслагању или оспоравању дуговања, односно потраживања (члан 34. став 2);

4) ако о статусним и другим променама које се региструју код надлежног органа не обавесте банку код које има отворен рачун, у року од три дана од дана добијања решења о упису те промене код надлежног органа (члан 44);

5) ако измирује обавезе по основу асигнације и цесије а као асигнант (упутилац потраживања), односно цедент (уступилац потраживања) има неизмирене обавезе евидентираних код банке у моменту плаћања, осим за намене утврђене у члану 46. став 3. закона (члан 46. став 3);

6) ако не поступа у складу са прописом донетим на основу члана 49б став 2. овог закона.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 54.

Народна банка Србије, до преношења тих послова у надлежност других органа, односно другог правног лица, у складу са законом обавља следеће послове:

2) прима рачуноводствене извештаје и извештаје о пословању правних лица, које су та лица дужна да достављају на основу прописа, обрађује и објављује податке из тих извештаја;

3) на основу података из члана 39. став 1. тачка 11. овог закона и података из рачуноводствених извештаја и извештаја о пословању правних лица и других евиденција које она води и података које јој достављају други надлежни органи – води регистар података о бонитету правних лица и даје податке и мишљење о бонитету тих лица;

4) прати ликвидност и солвентност правних лица и подноси предлоге за покретање поступка стечаја против оних правних лица која због неизмирених обавеза имају блокиране рачуне код банака дуже од 60 дана непрекидно, односно 60 дана с прекидима у протеклих 75 дана.

Послови из става 1. овог члана обављају се на начин и под условима које пропише Народна банка Србије.

Члан 55.

Банке основане до почетка примене овог закона, послове платног промета обављају на основу лиценце (дозволе) коју Народна банка Србије даје банци да испуњава одговарајуће услове у вези с техничком, технолошком и кадровском оспособљеношћу за обављање тих послова.

Народна банка Србије прописује ближе услове из става 1. овог члана, као и начин давања и одузимања лиценце из тог става.

Члан 56.

До доношења посебног ~~савезног~~ закона којим ће се уредити тржиште хартија од вредности Народна банка Србије ће обављати послове вођења: јединственог регистра емитованих хартија од вредности, централног депоа хартија од вредности, рачуна на којима се евидентирају депоноване хартије од вредности и вршиће обрачун хартија од вредности.

Члан 57.

До оснивања организације за принудну наплату, принудну наплату основа и налога за ту наплату с рачуна клијента врши Народна банка Србије.

На принудну наплату основа и налога за ту наплату из члана 47. став 1. тач. од 1. до 3. овог закона, коју врши Народна банка Србије, примењује се поступак утврђен у чл. од 47. до 49. овог закона.

Начин принудне наплате с рачуна клијента у смислу овог члана прописује Народна банка Србије.

Члан 58.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о платном промету ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 74/99, 28/2000 и 73/2000) и прописи донети на основу тог закона.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о платном промету ("Службени лист СРЈ", бр. 53/92, 16/93, 31/93, 32/94, 61/95, 34/97, 44/99 и 53/2001) и прописи донети на основу тог закона.

Члан 59.

Прописи на основу овог закона донеће се у року од четири месеца од дана његовог ступања на снагу.

ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ НАЦРТА ЗАКОНА

Члан 43.

Правна лица која су добила дозволу за обављање послова агента до дана почетка примене овог закона, настављају да обављају те послове у складу са уговором закљученим са банком, ако тај уговор није у супротности са прописом из члана 16. став 2. Закона о платном промету.

Поступци за издавање дозволе за обављање послова агента започети до дана почетка примене овог закона, а који до тог дана нису окончани, завршиће се по прописима који су важили до тог дана.

Члан 44.

Поступци принудне наплате започети до дана почетка примене овог закона, а који до тог дана нису окончани, завршиће се по прописима који су важили до тог дана.

Члан 45.

Средства клијената код банака која се воде на рачунима за средства која се не користе (нераспоређена средства), а за које клијенти не поднесу захтев за отварање рачуна до 30. јуна 2004. године, банке су дужне да пренесу у буџет Републике Србије 1. јула 2004. године.

Са преношењем средстава из става 1. овог члана банке су дужне да министарству надлежном за послове финансија доставе и податке о стању средстава за сваког клијента.

На захтев клијента из става 1. овог члана, министарство надлежно за послове финансија, пренеће средства на рачун тог клијента, ако се из документације коју достави том министарству, утврди да је реч о његовим средствима.

Члан 46.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику РС", а примењиваће се од 1. јуна 2004. године.